

Openbaring, aanbidding en de oriëntatie van ons leven

Evert Van de Poll

Protestantse gemeente De Ontmoeting, Almelo – 2 november 2025

Bij het laatste Bijbelboek ‘Openbaring’ denken we vaak meteen aan de vreselijke dingen die daarin voorspeld worden, voor het einde der tijden, en aan het eindoordeel van God. Maar wanneer we de opeenvolging van al die ramspoed lezen, raken we als lezer de draad kwijt in de details en de tijdschema’s. Bovendien, de taal en de beelden zijn zo anders dan in andere Bijbelboeken. Moeilijk om dat allemaal precies te begrijpen. Vandaar ook dat er zoveel uitleggingen zijn.

Maar wanneer je ziet wat de belangrijkste boodschap is, ‘zie’ je ook de grote lijn in de details van alle visioenen.

Vandaar de vraag die we vanavond stellen: Wat is dat hoofdthema van Openbaring en hoe geeft dat richting aan ons leven?

De hoofdvraag van de Openbaring – wie zit op de troon?

Het hoofdthema van alle visioenen in het boek Openbaring kan worden samengevat met de vraag: ‘Wie zit er op de troon?’. Door het hele boek heen wordt de fundamentele vraag gesteld: ‘Voor welke troon buigen de mensen op aarde zich?’

De visioenen van het boek Openbaring tonen de troon van de Almachtige God en de Zoon van God in de hemel, met scènes van hemelse eredienst rond deze troon, waarin God aanbeden en geprezen wordt door miljarden engelen en door een grote menigte van gestorven en verheerlijkte gelovigen.

Tegelijkertijd vindt er op aarde een steeds heviger wordende strijd plaats om de macht in deze wereld. Welke troon, dat wil zeggen, welke machthebber beheerst en overheerst de volken op aarde? En wie regeert er over de gelovigen op aarde?

Aan de ene kant is er de hemelse troon, met daaromheen de engelen die God dienen. Sommige engelen voltrekken de oordelen van God, ze binden de strijd aan met de machten op aarde.

Er zijn concurrerende, rivaliserende tronen – die van de draak of Satan (2:13; 13:2) en die van het beest (16:10). Die laatste het ook wel Antichrist. Deze machten willen regeren op aarde, zonder rekening te houden met God en zijn wil, alsof er geen God in de hemel bestaat. Ze oefenen druk uit op de volken om hen te aanbidden, hen trouw te zijn en hen te dienen.

De hoofdvraag is dus: voor welke troon buigen wij ons als mensen op aarde? Wie aanbidden wij? Wie bepaalt de richting van ons leven?

Het hoofdthema: aanbidding (adoratie)

Van die hoofdvraag komen we op het hoofdthema van Openbaring. Dat thema is aanbidding, of adoratie. Je kunt de betekenis van dat woord als volgt omschrijven:

Het erkennen en eerbiedigen van iemand als de gezaghebbende in je leven, je in dienst stellen van die persoon of macht.

Daarom is het belangrijk dat het boek Openbaring ons herhaaldelijk de hemelse eredienst laat zien, zodat we als gelovigen worden bemoedigd, en aangespoord om God hier en nu op aarde te aanbidden, ondanks de druk van de tegenmachten.

De zeven visioenen van de hemelse eredienst

In het boek Openbaring komt heel vaak het getal zeven. De hele structuur is daarop gebouwd.

Bijvoorbeeld de zeven brieven aan de zeven gemeenten, de zeven lampen en zeven geesten voor de troon van God. Het boek met de zeven zegels die verbroken worden. De zeven donderslagen en zeven bazuinen en zeven schalen die symbolisch de laatste strijd op aarde aanduiden. Kortom, de ontknoping van de geschiedenis ligt besloten in al die zeventallen. Zeven is de sleutel van de toekomst.

Zeven is het symbolische getal van de volmaakte, drie-enige God. Daarmee is dus gezegd: Hij bepaalt uiteindelijk de uitkomst van de geschiedenis. De Zoon van God, die één in wezen is met God, zal eens terugkeren om een definitief einde te maken aan de grote machten van het kwaad op aarde: 'Babylon', dat is het wereldwijde politiek-economische systeem, het beest oftewel de antichrist, de valse profeet, en uiteindelijk de duivel zelf die achter al deze machten zit.

Maar er is nog een reeks van zeven die de lezers en uitleggers van dit boek veelal over het hoofd zien. Het getal zeven wordt daarin niet expliciet genoemd. Het ligt besloten in de structuur van Openbaring. Daarin staan namelijk zeven visioenen van de eredienst in de hemel rondom Gods troon. In feite staan er in dit boek meer beelden en visioenen van de hemel dan in enig ander Bijbelboek.

Deze zeven visioenen laten zien wat er op dit moment in de hemel gebeurt, terwijl de wereldgeschiedenis zich steeds verder ontvouwt, tot aan het einde der tijden. Wat we in deze visioenen zien, speelt zich tussen de eerste komst van Jezus Christus en zijn wederkomst. Ze laten zien wat er momenteel gebeurt, vandaag, en ook in de moeilijke tijden van het einde.

In elk van deze visioenen van de hemel zien we God op de troon gezeten, samen met de verheerlijkte Christus, de Zoon van God, die één in wezen is met God de Vader.

Christus wordt het Lam genoemd. Dan moeten we niet denken aan een teer lammetje, maar aan een schaapsram, met hoornen. Dat duidt op kracht, sterkte, macht, heerschappij. Vandaar dat sommige vertalers in plaats van Lam het woord Ram gebruiken.

God en het Lam worden voortdurend aanbeden, in een hemelse eredienst, door engelen en andere hemelse wezens, evenals door de zielen van de mensen die in het geloof in Christus zijn gestorven. Zij loven hem, en ze buigen zich neer – de Bijbelse woorden voor aanbidden betekenen letterlijk 'de knieën buigen'.

Laten we vanavond meekijken in deze zeven visioenen van aanbidding, en horen met welke woorden God wordt aanbeden. Deze woorden verschijnen op het scherm. Ik wil vragen of telkens iemand van u deze hardop wil voorlezen, het liefst staande.

(1)

In het *eerste visioen* (hoofdstuk 4) zien we een troon in de hemel. Op de troon zit Iemand die eruitziet als de stenen jaspis en sardius. Er is een regenboog rondom de troon, die eruitziet als een smaragd. Rondom die troon staan 24 tronen met daarop 24 oudsten, bekleed met witte kleren en met gouden kronen op hun hoofd. Vóór de troon is een glazen zee, als kristal. Ook zien we daar vier levende wezens, die lijken op een leeuw, een stierkalf, een mensachtig wezen, en een vliegende arend. Ze doen denken aan de wezens in de visioenen van Daniël.

Ze hadden geen rust en zeiden dag en nacht:

Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige, Die was, Die is, en Die komt!

En telkens wanneer de levende wezens heerlijkheid, eer en dank brachten aan Hem Die op de troon zat en Die leeft in alle eeuwigheid, wierpen de vierentwintig oudsten zich neer voor Hem Die op de troon zat, aanbaden Hem Die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hun kronen neer vóór de troon en zeiden:

U bent het waard, Heere, te ontvangen de heerlijkheid, de eer en de kracht, want U hebt alle dingen geschapen, en door Uw wil bestaan zij en zijn zij geschapen (4:8-11).

(2)

In het **tweede visioen** (hoofdstuk 5) zien we opnieuw de vier levende wezens en de vierentwintig oudsten voor de troon. Ze vallen neer voor het Lam en leggen gouden schalen met wierook voor hem neer, die symboliseren de gebeden van de gelovigen op aarde. En dan gaan ze zingen. Daarin worden ze vergezeld door miljoenen, ja zelfs miljarden engelen. Even later ook door alle schepselen in de hemel, op de aarde, onder de aarde, en op de zee.

En zij zongen een nieuw lied en zeiden:

U bent het waard om de boekrol te nemen en zijn zegels te openen, want U bent geslacht en hebt ons voor God gekocht met Uw bloed, uit elke stam, taal, volk en natie.

En U hebt ons voor onze God gemaakt tot koningen en priesters, en wij zullen als koningen regeren over de aarde.

En ik zag, en hoorde een geluid van vele engelen rondom de troon, van de levende wezens en van de oudsten. En hun aantal bedroeg tienduizenden tienduizendtallen en duizenden duizendtallen.

En zij zeiden met luide stem:

Het Lam Dat geslacht is, is het waard om de kracht te ontvangen, en rijkdom, wijsheid, sterkte, eer, heerlijkheid en dankzegging.

En elk schepsel dat in de hemel, op de aarde, onder de aarde en op de zee is, en alles wat daarin is, hoorde ik zeggen:

Aan Hem Die op de troon zit, en aan het Lam zij de dankzegging, de eer, de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid.

En de vier levende wezens zeiden: *Amen.*

En de vierentwintig oudsten wierpen zich neer en aanbaden Hem Die leeft in alle eeuwigheid (5:9-14).

(3)

In het **derde visioen** (hoofdstuk 7) zien we wederom de oudsten, de vier levende wezens en de engelen. En nog veel meer...

Zie, een grote menigte, die niemand tellen kon, uit alle naties, stammen, volken en talen, stond vóór de troon en vóór het Lam, bekleed met witte gewaden en palmtakken in hun hand.

En zij riepen met een luide stem:

De zaligheid is van onze God, Die op de troon zit, en van het Lam!

En alle engelen stonden rondom de troon, de oudsten en de vier levende wezens. Zij wierpen zich vóór de troon neer met hun gezicht ter aarde en aanbaden God, en zeiden:

Amen. De lofprijzing, de heerlijkheid, de wijsheid, de dankzegging, de eer, de kracht en de sterkte is aan onze God tot in alle eeuwigheid. Amen (7:9-12)

(4)

In het **vierde visioen** (hoofdstuk 11) verschijnt een van de zeven engelen die de allerlei plagen op de aarde aankondigen. Hij blaast op de bazuin, dat is een ramshoorn of sjofar, als begin van een hemelse lofprijzing.

En er klonken luide stemmen in de hemel, die zeiden: *De koninkrijken van de wereld zijn van onze Heere en van Zijn Christus geworden, en Hij zal Koning zijn in alle eeuwigheid (11:15)*

Ook zien we de 24 oudsten, ieder van hen op een troon gezeten.

Ze wierpen zich languit neer, met hun gezicht op de grond, om God te aanbidden God, en zeiden: *Wij danken U, Heere, God de Almachtige, Die is en Die was en Die komt, omdat U Uw grote kracht ter hand hebt genomen en Koning geworden bent.*

En de volken zijn toornig geworden, en Uw toorn is gekomen en daarmee ook het tijdstip voor de doden om geoordeeld te worden, en om het loon te geven aan Uw dienstknechten, de profeten, en aan de heiligen en aan hen die Uw naam vrezen, de kleinen en de groten, en om hen te vernietigen die de aarde vernietigden (11:16-18).

(5)

In het **vijfde visioen** (hoofdstuk 14) zien we het Lam op de berg Sion staan, en bij Hem staan 144.000 mensen met de naam van Zijn Vader op hun voorhoofd geschreven.

En ik hoorde een geluid uit de hemel, als een geluid van vele wateren en als het geluid van een zware donderslag. En ik hoorde het geluid van citerspelers die op hun citers spelen.

En zij zongen *als een nieuw lied* vóór de troon, vóór de vier levende wezens en de oudsten. *Niemand kon dat lied leren*, behalve de honderdvierenveertigduizend, die van de aarde zijn gekocht waren (14:2-4).

De woorden van dit lied worden niet vermeld. Wat deze mensen zongen, blijft dus een mysterie voor ons hier op aarde.

(6)

In het **zesde visioen** (hoofdstuk 15) zien we een glazen zee, met vuur gemengd. Ook zien we de gelovigen die op aarde onderdrukt waren, en die weerstand hebben geboden aan het beest, aan zijn beeld en aan het getal van zijn naam. Ze hebben overwonnen en zijn nu in de hemel. Ze staan bij de glazen zee, met de citers of harpen van God.

En zij zongen het lied van Mozes, de dienstknecht van God, en het lied van het Lam, met de woorden: *Groot en wonderbaarlijk zijn Uw werken, Heere, almachtige God; rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Koning van de heiligen.*

Wie zou U niet vrezen, Heere, en Uw Naam niet verheerlijken? Immers, U alleen bent heilig. Want alle volken zullen komen en U aanbidden, want Uw oordelen zijn openbaar geworden (15:3-4).

(7)

Ten slotte, in het **zevende visioen** (hoofdstuk 19) zijn er maar liefst vier momenten van lofprijzing. Om te beginnen met die van een grote menigte die met luide stem zingt:

Halleluja, de zaligheid, de heerlijkheid, de eer en de kracht zij aan de Heere, onze God. Want Zijn oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig, omdat Hij de grote hoer geoordeeld heeft, die de aarde te gronde gericht heeft met haar hoererij, en omdat Hij het bloed van Zijn dienstknechten aan haar gewroken heeft.

En zij zeiden voor de tweede keer: *Halleluja!*

En haar wierook stijgt op in alle eeuwigheid (19:1-3).

Daarna komen de 24 oudsten en de vier levende wezens erbij.

Ze wierpen zich neer, aanbaden God, Die op de troon zit, en zeiden:

Amen, Halleluja! (19:4)

Daarop klonk er stem uit de troon, een oproep om God te loven, gericht aan al zijn dienstknechten, aan allen die Hem vrezen, de kleinen en de groten.

En ik hoorde zoiets als een geluid van een grote menigte en als een gedruis van vele wateren en een geluid als van zware donderslagen:

Halleluja, want de Heere, de almachtige God, is Koning geworden.

Laten wij blij zijn en ons verheugen en Hem de heerlijkheid geven, want de bruiloft van het Lam is gekomen en Zijn vrouw heeft zich gereedgemaakt.

En het is haar gegeven zich met smetteloos en blinkend fijn linnen te kleden, want dit fijne linnen zijn de gerechtigheden van de heiligen (19:6-8).

Wat is aanbidden?

Met betrekking tot deze visioenen wil ik twee dingen naar voren brengen. Ten eerste, de centrale handeling in deze visioenen is aanbidden. Het Griekse woord is *proskynein*. Dat betekent letterlijk ‘zich neerbuigen’, ‘op de knieën gaan’. Dat is een van de sleutelbegrippen van Openbaring, het komt er 24 keer in voor.

Het Hebreeuwse woord voor aanbidding is *hishtakhah*, afgeleid van het werkwoord *shakhah*, heeft dezelfde betekenis: ‘zich neerbuigen, op de knieën vallen’.

Deze woorden worden vertaald met ‘eren’ of ‘aanbidden’. Ze geven aan dat iemand zich buigt of neerwerpt voor een verschijning van de Here God, of voor afgoden, of voor een engel, of voor een mens die men als superieur beschouwt.

In de Bijbel zien we vaak de fysieke geste van buigen of neerknielen. Dat is een manier om iemand eer te betuigen. Het is ook een daad van onderwerping, of van trouw beloven. ‘Neerknielen in aanbidding’ betekent dus: je met heel je wezen overgeven aan iemand anders.

Meer dan alleen lofprijzing

Maar let op, deze woorden worden nooit vertaald met ‘loven’, ‘prijzen’. Voor wat wij ‘lofprijzing’ noemen, gebruikt de Bijbel heel andere woorden. Zie de bijlage aan het einde.

In de kerktaal is dat verschil er altijd geweest. De klassieke vierslag van het Gloria, bijvoorbeeld, de lofzang aan het begin van de eredienst, is: *adoramus te*, (wij adoreren of aanbidden U) *laudamus te* (wij loven U), *glorificamus te*, *benedicamus te* (wij verheerlijken U, wij zegenen U).

Luister maar eens naar een Gloria. Dat is zo vaak heel mooi op muziek gezet.

Veel christenen hebben de neiging om aanbidding gelijk te stellen met lofprijzing, maar dat klopt in feite niet. Natuurlijk kun je God aanbidden door middel van een tekst of een loflied, maar aanbidding is veel meer dan dat. Zij kan op muzikale wijze worden uitgedrukt. Ook door fysieke gebaren. Maar ook op heel veel andere manieren.

Een manier van leven

God is in de hemel. We mogen op aarde geen enkel beeld van Hem maken om ons daarvoor neer te buigen. Hij is wel aanwezig door zijn Geest, en door zijn Woord dat ons aanspreekt, maar Hemzelf kan niemand op aarde zien. Hoe kunnen we Hem dan aanbidden?

De Here God aanbidden betekent: erkennen van zijn heiligheid, zijn autoriteit en macht, zijn wetten en zijn weldaden. Dat uit je in gebed, met woorden die je opzendt naar de hemel.

Hem aanbidden betekent ook: God liefhebben boven alles, en Hem dienen met heel je hart, heel je ziel, heel je verstand en heel je kracht. Dat uiten we in onze manier van leven.

Hem aanbidden is ook: erkennen van de goddelijke soevereiniteit in alle aspecten van het menselijk leven, zowel persoonlijke als in collectief en maatschappelijk verband. Dat uit je door te vertrouwen op zijn woord en zijn beloften.

Aanbidden is een dus een manier van leven, gebaseerd op eerbied voor de heilige God, en dus eerbied voor alles wat heilig is.

‘Zich neerbuigen’ – afwezig in de Handelingen en de Brieven

Het is heel frappant dat het woord *proskynésis*, ‘de knieën buigen’, wel voorkomt in het Oude Testament, in de Evangeliën en in de Openbaring, maar vrijwel niet in de Handelingen en de Brieven van het Nieuwe Testament. Waarom niet?

Toen Jezus Christus, de mens geworden Zoon, op aarde was, konden anderen Hem zien en horen, zelfs aanraken. Ze konden dus voor Hem neerbuigen als voor de goddelijke Heer. Dat deden de magiërs uit het oosten, de discipelen in de boot, de Romeinse hoofdman, en de apostel Thomas na de opstanding, toen hij voor Jezus neerknielde en zei: ‘Mijn Heer en mijn God’

Maar sinds zijn hemelvaart en verheerlijking is Christus, evenals God de Vader, ‘afwezig’, in de hemel. Hij heeft niets materieels nagelaten van zijn leven op aarde. We hebben dus geen enkel voorwerp of iets dat Hem vertegenwoordigt, waarvoor we ons zouden kunnen buigen in aanbidding. Dat kan alleen in de hemel, waar Hij nu is, en waarover Openbaring spreekt. Ook wij zullen daar eens zijn, verenigd met Hem. Daar zullen wij voor Hem neerbuigen, evenals in de nieuwe schepping die komt.

Hier en nu: aanbidden in geest en waarheid

Zolang het nog niet zover is, is de eredienst die wij aan God brengen een geestelijke eredienst. Jezus zegt dat we God moeten aanbidden ‘in geest en in waarheid’ (Johannes 4). De apostelen schrijven aan de gemeenten dat we God de Vader en de Heer Jezus Christus aanbidden door de Heilige Geest. We brengen Hem het offer van ons lichaam door te doen wat goed en aangenaam is voor God. Dat is onze redelijke eredienst schrijft Paulus in Romeinen 12:1). Concreet betekent dat:

- Door het gebed, onze omgang met de Here God
- Door de ethische keuzes van ons gedrag, onze manier van leven.

De dubbele oriëntatie van het boek Openbaring en van ons leven

Naast aanbidding is er nog iets belangrijks met betrekking tot deze visioenen, namelijk het dubbele perspectief. Dat zie je bij alle profetieën in de Bijbel.

Enerzijds is er het horizontale of historische perspectief. Dit is de oriëntatie op de toekomst, de wederkomst van Christus en de tekenen van het einde der tijden, de instelling van het Koninkrijk der wereld, het nieuwe Jeruzalem en de nieuwe schepping. We streven naar de beloofde toekomst.

Anderzijds is er het verticale, of hemelse perspectief. We streven naar de hemel, de verblijfplaats van God, waar de Heer Jezus Christus ons is voorgegaan. Daar pleit Hij voor ons. Daar zal Hij ons verwelkomen op de dag van ons heengaan.

Maar let op, beide perspectieven komen samen! De stad van God waarnaar we uitzien, bestaat nu al in de hemel, als het hemelse Jeruzalem. Op een dag zal deze stad van God uit de hemel op aarde neerdalen, en dat zal het nieuwe Jeruzalem zijn.

Wat voor ons nog een toekomstperspectief is, is nu al realiteit in de hemel. Mensen die in het geloof in Jezus Christus zijn gestorven, zijn nu al bij God, in afwachting van de opstanding van het lichaam en de voleinding van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.

De visioenen in Openbaring bieden deze twee perspectieven tegelijkertijd. Daarom moeten we in ons leven rekening houden met beide, en niet slechts op één daarvan gericht zijn – ofwel op de hemel en het eeuwige leven voor ons persoonlijk, ofwel op het einde der tijden en het komende Koninkrijk van God.

Het gaar erom dat we beide perspectieven vasthouden. Heel ons christelijke leven wordt gedragen door deze dubbele oriëntatie. Dat geldt ook voor de eredienst en de lofprijzing.

Daarom zijn de zeven visioenen van het boek Openbaring van cruciaal belang. Juist wanneer het op aarde slecht gaat en de plannen van de goddeloze lijken te slagen. Dan helpen ze ons om hier en nu te denken aan het huis bij de Heer in de hemel, en aan de nieuwe schepping die komt.

Hier op aarde aansluiten bij de aanbidding in de hemel

Wat leren de visioenen van de hemel ons? Waar moedigen ze ons toe aan?
Ik noem vijf punten.

1) Bron van inspiratie voor muziek in de Kerk

De aanbidding en lofprijzing in deze zeven visioenen zijn altijd een rijke bron van inspiratie geweest voor gezang en muziek in de Kerk. Ze dienden als voorbeelden om God te verheerlijken en om de grote waarheden van het christelijk geloof zingend te belijden.

2) Bron van inspiratie voor kunstenaars

Deze visioenen waren ook een bron van inspiratie voor kunstenaars, alle eeuwen door. Schilders, componisten en musici, dichters en schrijvers, acteurs en dansers, beeldhouwers, architecten en alle soorten van ambachtslieden, filmmakers.

Van de talloze voorbeelden noem ik er één: het beroemde altaarstuk van de Vlaamse schilder Jan van Eyck in de kathedraal van Gent, voltooid in 1432.

Het bestaat uit twaalf panelen die ieder iets laten zien van het visioen van de aanbidding van het Lam in Openbaring. Het volledige altaarstuk ziet er zo uit.

Alle panelen zijn gegroepeerd rondom het bovenste middenpaneel boven, met God als koning op de troon. En rondom de aanbidding van het Lam in het onderste middenpaneel. Dat laatste wordt gewoonlijk *De aanbidding van het mystieke Lam Gods in de hemel* genoemd. Maar die naam geldt in feite voor het hele altaarstuk, alle twaalf panelen dus.

Hier zien we dat centrale paneel uitvergroot.

3) In onze lofprijzing sluiten we ons aan bij het hemelse koor – samen loven we God

Ten derde, in de vroege kerk waren de christenen op aarde zich er sterk van bewust dat de aanbidding en lofprijzing van God niet alleen op aarde plaatsvinden, in de gemeenschap van gelovigen, maar ook in de hemel rond de troon van God.

Wanneer we hier op aarde zingen, doen we dus mee met het hemelse koor van engelen, levende wezens en oudsten rond de troon, en met de zielen van onze overleden broeders en zusters uit alle tijden, die ons zijn voorgedaan in het geloof. We stemmen in met hen!

Wij als strijdende en vaak lijdende Kerk op aarde, de *ecclesia ecclesia militans*. Samen met de Kerk van overwinnaars in de hemel, de *ecclesia triumphans*. Tegelijkertijd!

Dat komt duidelijk naar voren op het altaarstuk van Jan Van Eyck. Alle figuren in de hemelse aanbidding boven en de aardse aanbidding beneden, zijn verenigd rond hetzelfde ‘liturgische centrum’, ofte wel middelpunt van aanbidding.

Dit begrip was in sommige stromingen van het christendom meer aanwezig dan in andere. In de orthodoxe kerken spreekt men daarom van de eredienst als ‘hemelse liturgie’.

In evangelische kringen daarentegen is men vaak meer gericht op de aardse omgeving. Men wil eredienst contextualiseren en in de muziek aansluiten bij de heersende populaire cultuur, om mensen te trekken. Maar dat idee komen we in de vroege kerk niet tegen.

4) De centrale rol van de belijdenis van fundamentele feiten en waarheden

In de aanbidding in de hemel speelt de belijdenis van fundamentele feiten en waarheden een centrale rol. Zij draait niet om onze emoties, ons gevoel als mensen, en zelfs niet om ‘Heer ik houd van U’, maar om wie God is en om wat Hij in Jezus Christus heeft gedaan. Daar kunnen we van leren, in onze de protestantse en evangelische lofzang. Wat zingen wij?

5) Het belang en de waarde van voorbede

In de hemelse aanbidding zien we ook het belang van voorbede voor medechristenen.

Deze twee vormen van aanbidding – belijdenis en voorbede – zijn vaak de stiefkinderen in de liturgie in de evangelische stroming.

6) In aanbidding – levensstijl en lofprijzing – grijpen we vooruit op hemel en toekomst

God aanbidden wil zeggen: Here God wij geloven in al uw beloften en we stellen ons vertrouwen in U dat U die gaat realiseren – voor ons persoonlijk na dit leven, en voor heel de schepping aan het einde der tijden. Die verwachting en dat vertrouwen vormen de leidraad van onze lofprijzing en van heel ons leven. En we grijpen vooruit op de hemel en op de toekomst, door ervan te getuigen en door er in concrete daden tekenen van op richten.

7) De sfeer van de hemel toelaten in ons leven

Tenslotte, in de zeven visioenen van de hemel zien we niemand, geen engel of ander personage, die depressief is en somber, die klaagt, die zich angstig afvraagt waar het met de wereld toch naar toe gaat. Allen zijn blij, goed gezind omdat ze weten dat God op de troon zit. Allen loven God om zijn soevereiniteit, zijn heiligheid en zijn oordeel.

Keer op keer roepen ze ‘Halleluja’ en ‘Amen’. Daarmee beamen zij dat God de Allerhoogste is en dat Hij de mensheid verlossing schenkt.

Wij kunnen die hemelse sfeer ook toelaten in ons leven hier op aarde. Dat kan door de Heilige Geest die vanuit de hemel in onze harten is gezonden. Hij brengt diezelfde sfeer van dankzegging en vertrouwen, van blijmoedigheid. Hoe meer wij erkennen dat God op de troon zit, op aarde en in de hemel, des te meer zal er iets van de hemelse in ons doordringen. In ons spreken, in onze omgang met anderen. Hoe meer dat gebeurt, des te vreugdevoller en des te gelukkiger we zullen zijn.

BIJLAGE: zeven Hebreeuwse woorden voor 'loven', 'lofprijzing'

In de Bijbel worden zeven Hebreeuwse woorden gebruikt om te beschrijven wat wij lofprijzing noemen.

- 1) Yadah – van 'Yad' (open handen) en 'ah' (verwijzing naar Yaveh, d.w.z. God). *Ik zal U dus mijn hele leven lang zegenen, ik zal mijn handen opheffen (yadah) in Uw naam.* (Ps 63:4). Letterlijk betekent dit 'de hand van God'. Het wordt gebruikt om de handeling van het met vreugde opheffen van de handen te beschrijven.

Wat is volgens u het universele teken van onderwerping? Om dat te weten te komen, stelt u zich eens voor dat u op straat loopt en iemand een wapen op u richt. Automatisch heft u uw handen op. Yadah, het met vreugde heffen van de handen, is ook een woord om onze totale onderwerping te beschrijven. We zijn niet gewend om onze aanbedding in het openbaar te tonen door middel van gebaren, door te buigen, te knielen en ons voor God neer te werpen. Als u op een dag de neiging krijgt om dit te doen, nodig dan uw familie en vrienden uit om foto's te maken... Ik heb ooit het verhaal gehoord van een predikant die tussen de rijen doorliep om de handen van zijn schapen op te heffen! In feite is het geweldig om de Heer te loven door uw handen op te heffen, zolang het gebaar maar oprecht is.

- 2) Hallal – betekent vieren met emotie, extravagantie en uitzinnigheid. *Loof (hallal) de Heer! Loof (hallal) God in zijn heiligdom! Loof hem (hallal) in de uitgestrektheid, waar zijn macht tot uiting komt!* (Ps 150:1).

Dit woord heeft aanleiding gegeven tot het woord halleluja. De beste illustratie om Halal te beschrijven is sport. Stel je voor dat je een speler bent in een professioneel team. Er zijn nog 30 seconden te spelen in de beslissende wedstrijd en de stand is 2-2. Je krijgt een pass en met een bovenmenselijke inspanning versla je de doelman. Plotseling beginnen duizenden mensen te vieren (halal).

In de Bijbel staat een ontroerend voorbeeld van het gebruik van dit woord in 2 Kronieken 20. Vijanden kwamen om tegen koning Josafat te strijden en zijn eerste reactie was angst (vers 3). In een tweede fase zien we hoe hij samen met het volk van Juda Gods aangezicht zoekt. In vers 20 besluit Josafat om zangers en muzikanten voor het leger uit te sturen om Zijn liefde te loven en te vieren. Als ik daar was geweest en de keuze had gehad tussen een gitaar en een boog en pijlen, had ik waarschijnlijk voor het laatste gekozen. Maar zoals de profeet Ezechiël had aangekondigd, behoort de strijd aan de Heer. Ze hoefden niet te vechten en God gaf hen een enorme buit, zo groot dat ze niet alles konden meenemen. In vers 26 zien we opnieuw dat het volk de Heer looft en viert. Het gebruikte woord is halal. Opvallend is dat deze vallei *beracha* werd genoemd, wat lofprijzing betekent.

Bovendien staat in 2 Kronieken 5:13-14 geschreven: 'En toen de trompetblazers en de zangers zich verenigden om de Heer te vieren (halal) en te loven (*yadah*), lieten zij de trompetten, cimbalen en andere instrumenten klinken en vierden (halal) de Heer met deze woorden: Want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is eeuwig! Op dat moment werd het huis, het huis van de Heer, met een wolk gevuld. De priesters konden daar niet blijven om de dienst te verrichten vanwege de wolk, want de heerlijkheid van de Heer vulde het huis van God.'

Toch bent U de Heilige, U zit te midden van de lofprijzingen (tehillah) van Israël. (Ps 22:3)

- 3) Tehillah betekent zingen met halleluja. Tehilla verwijst rechtstreeks naar het hart. Men kan God niet loven met een hart dat slechts half aan Hem toebehoort. Stel je voor dat je met je partner in de auto zit en er gebeurt een ongeluk. Uw partner is voor altijd verminkt! Zal dit uw gehechtheid aan hem of haar veranderen? Natuurlijk niet, want het is wat van binnen zit dat telt. Wat lofprijzing betreft, is het hetzelfde. We zingen lofprijzingen voor God, niet omdat onze situatie glorieus is, maar omdat Hij het waard is.

- 4) Shabach – dat is een openbare eerbetoon die een dienaar mondeling aan zijn meester brengt. *Klap in uw handen, alle volken! Juich God toe (shabach)! (Ps 47:1)*

Een goede tekst om het woord shabach te beschrijven is te vinden in het apocriefe boek Ezra 3:10-11 *'Toen de arbeiders de fundamenten van de tempel van de Heer legden, werden de priesters in hun gewaden, met trompetten, en de Levieten, zonen van Asaf, met cimbalen, bijgestaan om de Heer te loven, volgens de voorschriften van David, koning van Israël. Zij zongen en loofden de Heer met deze woorden: Want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid jegens Israël duurt eeuwig! En het hele volk juichte van vreugde en loofde de Heer, omdat de fundamenten van het huis van de Heer werden gelegd.'*

- 5) Zamar – is de letterlijke vertaling van lofprijzing, dat wil zeggen zingen met begeleidende instrumenten. *Ontwaak, mijn ziel! Ontwaakt, mijn luit en mijn harp! Ik zal de dageraad wekken. Ik zal U loven onder de volken, Heer! Ik zal U bezingen (zamar) onder de naties. (Ps 57:8-9)*

De perceptie van de rol van instrumenten in de kerk varieerde enorm door de eeuwen heen. Sommigen waren zelfs tegen het gebruik ervan, met name Jean Calvin, die ze op één lijn stelde met de riten uit het Oude Testament. John Wesley had daarentegen geen bezwaar tegen het gebruik van instrumenten in de kerk... ...op voorwaarde dat ze niet te zien of te horen waren! In de hemel zijn er echter instrumenten en niet alleen stemmen, want vóór de val van de duivel (Ez 28:13) had God hem tamboerijnen en fluiten ter beschikking gesteld.

- 6) Towdah – afgeleid van het woord Yadah, maar met belijdenis. Het beschrijft de handeling van het opheffen van de handen in aanbidding en dankzegging. *Breng God een offer van dankzegging (towdah) en vervul uw geloften aan de Allerhoogste. (Ps 50:14).*

Je verschijnt voor de rechter voor een moord die je nooit hebt gepleegd. Je advocaat probeert je zo goed mogelijk te verdedigen, maar hij mist belangrijke details van het verhaal. Je wordt naar de getuigenbank geroepen. De openbare aanklager vraagt je: heb je deze man vermoord? Plechtig heft u uw rechterhand op en zegt: ik bekenn (towdah) dat ik volkomen onschuldig ben aan deze misdaad... Towdah is een open, vrije en onvoorwaardelijke verklaring. Een mooi voorbeeld van het gebruik ervan staat in Psalm 100:4: *'Gaaf zijn poorten binnen met lofprijzing (towdah), zijn voorhoven met gezang (tehillah)!'*

- 7) Barak – deze term wordt gebruikt om de houding van onderwerping en vertrouwen te beschrijven, dat wil zeggen zich in aanbidding neerbuigen. *Kom, laten we ons neerbuigen en ons vernederen, laten we onze knieën buigen (barak) voor de Heer, onze Schepper! (Ps 95:6).* Barak beschrijft knielende aanbidding als een levensstijl. Natuurlijk kunnen we niet ons hele leven op onze knieën doorbrengen, maar net als Daniël (Da 6:10) kunnen we het wel regelmatig doen.